

ĮTRAUKUS NEĮGALIŪJŲ ŠVIETIMAS ATVERIA GALIMYBES DALYVAUTI ĮPRASTAME GYVENIME

Kiekvienas žmogus turi teisę į mokslą, teigiama Jungtinių Tautų (JT) žmogaus teisių deklaracijoje. Tačiau mokytis turi ne tik vaikai ir jaunimas, tačiau ir suaugusieji bei jų švietėjai. Juo labiau, jeigu turime omenyje neįgaliuosius, kadangi jų švietimas kelia dar daugiau iššūkių.

Nors pavienių iniciatyvų Lietuvoje yra, tačiau vieningos sistemos, kuri rūpintųsi ne tik neįgaliųjų švietimu, bet ir integracija, vis dar nėra. Kaip teigia kalbinti ekspertai, įtraukus mokymas yra viena iš esminių žmonių su negalia integracijos priemonių, kuri, jei vykdoma profesionaliai ir kvalifikuotai, užtikrina ne tik geresnį žmonių su negalia išsilavinimą, bet ir atveria jiems galimybes dalyvauti įprastame gyvenime. Lietuva, 2010 m. ratifikuodama JT Neįgaliųjų teisių konvenciją, įsipareigojo sudaryti sąlygas žmonėms su negalia mokytis drauge su visais.

Kaip teigia VDU socialinės darbo katedros profesorius, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas ir JT neįgaliųjų teisių komiteto narys prof. Dr. Jonas Ruškus Lie-

tuvoje kol kas nėra sukurtos sistemos, kuri neįgaliesiems užtikrintų galimybę dirbti kartu su visais visuomenės nariais, įprastose darbo vietose. „Kada negalią turintis asmuo sulaukia 21 metų, praktiškai jam nebėra kur eiti – jis turi kelias alternatyvas. Pavyzdžiui, leisti laiką dienos centruose. Yra keletas profesinių mokyklų, kurios orientuojasi į galimybę suteikti profesiją negalią turintiems asmenims“, – teigia dr. J. Ruškus.

Iniciatyvų suaugusiųjų neįgaliųjų švietimo srityje yra

Lietuvos neįgaliųjų draugija viena iš organizacijų, kuri rūpinasi neįgaliaisiais bei jų švietimu. „Kalbėdama apie neįgaliųjų

švietimą, mūsų organizacija galvoja ne tik apie galimybę žmonėms su negalia įgyti išsilavinimą, bet sieja tai ir su žmonių tolimesniu dalyvavimu atviroje darbo rinkoje, pilnavertišką savęs realizavimą“, – teigia Lietuvos neįgaliųjų draugijos pirmininkė Jelena Ivančenko.

Pasak jos, Lietuvos neįgaliųjų draugija aktyviai dalyvauja rengiant projektus suteikiančius žmonėms galimybę įgyti profesiją, bendradarbiauja su verslo įmonėmis negalią turinčių asmenų įdarbinimo klausimais. „Geresnio išsilavinimo stoka yra vienas iš veiksnių lemiančių mažesnes pajamas. Žmonės su žemesniu išsilavinimu dažniau patiria skurdą nei aukštesnį išsilavinimą įgiję žmonės“, – teigia J. Ivančenko.

Švietimas atveria kelią geresnio gyvenimo link, todėl labai svarbus žmonių, dirbančių su neįgaliaisiais pasirengimas, kvalifikacijos kėlimas. Europos Sąjunga turi ilgalaikį įsipareigojimą skatinti aukštos kokybės suaugusiųjų mokymąsi Europoje ir vienos iš priemonių to pasiekti – „Erasmus+“ programa ir „Epale“ (Europos suaugusiųjų mokymosi elektroninė platforma). Šioje platformoje visos Europos švietėjai dalinasi darbo su suaugusiaisiais metodikomis, kasdienio darbo patirtimis, skleidžia gerąsias praktikas. Neįgaliųjų švietėjai šioje platformoje taip pat gali rasti jiems naudingos informacijos (neįgaliųjų mokymo patirtys, metodikos ir kt.), kadangi neįgaliųjų švietimo, socialinės įtraukties temomis informaciją į platformą kelia savo srities ekspertai iš Lietuvos ir visos Europos.

Geroji praktika – Vakarų valstybėse

Kuo labiau žiūrime į Vakarų valstybes, pavyzdžiui, tokias kaip Didžioji Britanija ar Vokietija – tuo, rodos, yra daugiau iniciatyvų, kur ne tik valstybės sukurta sistema, tačiau ir nevyriausybinių organizacijų iniciatyva negalią turintys asmenys kartu mokosi ir dirba.

„Kalbant apie neįgaliųjų suaugusių asmenų švietimą, tai pirmiausia reikia atkreipti dėmesį, kaip jiems sekasi dalyvauti darbo rinkoje. Pažangiose šalyse yra visa paramos sistema, kuria sudaroma sąlyga negalią turintiems žmonėms sėkmingai veikti darbo rinkoje“, – pasakoja dr. J. Ruškus. Pavyzdžiui, JAV socialiniai darbuotojai yra natūrali įvairių organizacijų, taip pat ir verslo įmonių, dalis. Jie padeda užtikrinti skirtingų žmonių, tame tarpe ir neįgaliųjų, tinkamą sąlygų sėkmingai dirbti sudarymą, kad negalią turintys žmonės būtų vertingais darbuotojais.

„Lygiai taip pat gali būti nevyriausybinių, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės siekiant negalią turinčių žmonių profesinės kvalifikacijos ir darbo atviroje, ne specializuotoje neįgaliesiems, darbo rinkoje. Europos Komisija siekia, kad visuotinai būtų sukurta pameistrystės sistema, kai, besimokydamas profesinėse mokyklose socialiai pažeidžiamos grupės įgytų darbinio įgūdžius įmonėse, taip užmegzdamos tampa ryšį su atviros darbo rinkos dalyviais“, – teigia Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komiteto narys.

Lietuvos neįgaliųjų forumo duomenimis, žmonių su negalia nedarbas viršija 70 procentų ribą. 2017 m. duomenimis,

Lietuvoje dirbo tik 29 procentai visų darbingo amžiaus neįgaliųjų, t.y. nedarbo lygis buvo 71 proc. Tuo metu bendras nedarbo lygis – 8 proc. „Užsienio investuotojams negalią turintys darbuotojai yra natūralu, o lietuviai darbdaviai nemato negalią turinčių žmonių darbuotojų tarpe. Taip yra todėl, kad tebegajus neigiamas požiūris į negalią turinčius žmones, be to, trūksta įstatyminių priemonių, įpareigojančių įdarbinti neįgaliuosius, sudarant jiems tinkamas sąlygas, įskaitant ir kvalifikacijos kėlimą“, – pasakoja dr. J. Ruškus.

VDU SOCIALINĖS DARBO KATEDROS PROFESORIUS, LIETUVOS NACIONALINĖS UNESCO KOMISIJOS PIRMININKAS IR JT NEĮGALIŪJŲ TEISIŲ KOMITETO NARYS PROF. DR. JONAS RUŠKUS.

Kaip pastebi profesorius, daugelyje užsienio šalių veikia pozityvios diskriminacijos sistema, tai reiškia, kad yra sukuriamos specialiosios priemonės, kurios sudaro prielaidas paspartinti neįgaliųjų įsidarbinimą atviroje darbo rinkoje. Dažniausiai yra taikomos įdarbinimo kvotos ir viešame, ir privačiame sektoriuose. Kai kuriose šalyse atsisakantis įdarbinti neįgaliuosius darbdavys moka kontribuciją fondui, kurio lėšos skiriamos neįgaliųjų profesinės kvalifikacijos įgijimui ir kėlimui.

Taigi, negalią turinčių suaugusiųjų švietimas yra neatsiejama susijęs su profesine reabilitacija, profesinės kvalifikacijos įgijimu ir tobulinimu, sėkmingu įsidarbinimu atviroje darbo rinkoje. Ne mažiau svarbūs švietimo srityje yra ir suaugusiųjų švietėjai, nuo kurių priklauso visų žmonių, įskaitant ir neįgaliųjų, galimybė integruotis į švietimo sistemą, darbo rinką ir visuomenę. Todėl naudojami įtraukiamis suaugusiųjų švietimo platformomis, plėtojamas profesinis mokymas, kuriame pripažįstama žmonių poreikių įvairovė atveria galimybes visiems žmonėms dalyvauti įprastame gyvenime. ■

